

gaaer de Humanitetshensyn, som jeg har omtalt, at Ministeriet vilde tage, da mener jeg, at der kan gives Forhold, hvorunder 4 Tdr. Byg pr. Td. Hartkorn kunde være formeget; jeg anførte i forrige Samling, at jeg vel antog, at Hartkornet var den eneste fornuftige Rettesnor for Afgiften, men at det paa den anden Side ikke maa oversees, at Jorderne i Danmark ere høist forskjelligt ansatte til Hartkorn; jeg anførte saaledes, at paa Bornholm gaaer der til 1 Td. Hartkorn kun to Trediedele af det Areal, som 1 Td. Hartkorn i det øvrige Land indbefatter. Jeg troer ogsaa, at Sjælland, navnlig i de bedre Egne, er for høit ansat til Hartkorn i Forhold til Verne; thi man har kun taget Hensyn til Jordbundens Bestaffenhed, den chemiske og mechaniske Blanding af Jorden, uden at tage tilstrækkelig Hensyn til Climaet; jeg troer, at naar Jordmassen er den samme, avles der i Stiftterne mange flere Fod, end der under samme Forhold vil kunne avles i Sjælland, hvad navnlig Skovene paa Sjællands Vestkyst bevise, idet ogsaa de høie sig for Vestensvinden og vise, hvilken stadelig Indflydelse Climaet har paa Productionen. — Hvad Nødvigheden af de af mig anførte Salg angaaer, da skal jeg henvise den ærede Rigsdagsmand til „den Berlingste Tidende“, hvoraf Meddelelsen om disse saavel som om flere andre Salg er taget. I tidligere Tid ere mange Stifttellers Gods bleven solgt paa en saadan Maade, at Stiftelserne, saaledes som de, jeg før løselig omtalte, bitterligen maa beklage det, og navnlig er det Tilfældet i Sjælland; Følgen har nemlig været, at disse Stifttellers Tilstand er bleven saaledes, som jeg allerede tidligere har udtalt, at de ikke have kunnet opfylde de Forpligtelser, der paahvile dem, men have maattet ansøge Regjeringen om Tilslæbelse til i hele Aar slet ikke at svare nogen Afgift eller kun svare en meget modificeret Afgift til Vedkommende, som vare berettigede til at modtage den. Ogsaa jeg ønsker Fæstegodssets Omgang til Selveieendom; jeg har altid ønsket det og ønsker det endnu, men kun under saadanne Betingelser, som stemme med Retfærdighed og Billighed, og som ikke favorisere den Ene paa den Andens Bekostning.

Billig: Saalænge man vedbliver at gjøre Fæstegodssets Omgang til Selveieendom afhængig af en Taxation, som den ene Part faaer Ret til at antage, om han vil, og den anden Part ikke har Ret til at forkaste, saa mener jeg, at man ikke gaaer den rette Vej, men derimod en Vej, der i det Hele er meget betænkelig fra Eiendomsretten. Jeg troer ikke, at der er nogen Anledning til fremdeles at gaae denne Vej, thi Staten har allerede bortgivet saa store Summer ved Afhændelsen af sit Fæstegods, at det vistnok kunde være paa Tide nu at standse dermed, især da der jo aldeles ikke vil opnaaes det, som man foregiver, at der skal opnaaes, nemlig at Vedkommende skal kunne leve paa Gaarden. Dette vil nemlig ialfald kun gjælde om denne første Besiddelse, som man saa at sige skjænker hele Gaarden, men de følgende Besiddere, hvad enten det er Arvinger eller Kjøbere, ville nok komme til at betale Gaardens hele Værdi, og altsaa vil denne saa meget omtalte Forsørgelse ikke længe finde Sted. Den ærede Rigsdagsmand for Holbø Amt 2den Valgkreds (Tscherning) vil jo, at Gaarden skal taxeres saaledes, at Vedkommende kan være tjent med at overtage den, men han lægger ikke Mærke til, at han indskrænker den „Vedkommende“, som skal overtage Gaarden, til en eneste Mand; det er kun den Fæster, der nu sidder paa Gaarden, som skal kunne være tjent med at overtage Eiendommen, og der tages ikke Hensyn til, om denne Mand eier Noget eller ikke. Nu er det jo dog ligefrem, at den Mand, som aldeles Intet eier, ikke kan købe en Gaard til den Priis, hvortil den med Billighed kan ansættes, det kan kun den Mand, der har Noget at sætte i Gaarden. Naar man altsaa tvinger Vedkommende til at sælge sin Eiendom til en enkelt bestemt Mand for en saadan Priis, at denne Mand kan være tjent med at overtage Eiendommen, uden Hensyn til om han er istand til at købe den eller ikke, saa begaaer man efter min Mening en Uretfærdighed. Saalænge der altsaa ikke er Frihed paa begge Sider, saalænge det ikke ligesaa godt er forbeholdt Sælgerne at forkaste Taxationen, som det er Kjøberens forbeholdt, saalænge er der ingen Lighed og Retfærdighed. Dernæst kan jeg ikke undlade at bemærke, at